

**Кернякевич-Танасійчук Юля
Володимирівна,**

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри судочинства навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(Yulia Kernyakevych-Tanasiychuk,
Doctor of law science, professor, head of the department of judiciary, educational-scientific law institute, Vasyl Stefanyk Precarpathian national university)

**Міжнародні стандарти поводження із засудженими, закріплені у
Міжнародному пакті про громадянські та політичні права.
(International Standards for the Treatment of Convicts, enshrined in
the 1966 International Covenant on Civil and Political Rights)**

Міжнародні нормативно-правові акти, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, займають наступне після Конституції України місце у системі джерел кримінально-виконавчого права та кримінально-виконавчої політики і характеризуються пріоритетом над законами України.

У міжнародних нормативно-правових актах закріплені міжнародні стандарти поводження із засудженими. У зв'язку з проголошенням курсу України на повернення у світове демократичне співтовариство роль відповідних міжнародних актів є надзвичайно важливою, а імплементація міжнародного законодавства служить «лакмусовим папірцем» при визначенні ефективності реформування кримінально-виконавчої системи України з огляду на міжнародні орієнтири у сфері поводження із засудженими [1, с. 56].

Системою міжнародних стандартів у сфері поводження із засудженими називають сукупність відповідних принципів, конвенцій, рекомендацій та норм, прийнятих на міжнародному рівні [2, с. 167].

У юридичній літературі спостерігається розмаїття наукових позицій з приводу критеріїв, на основі яких можна здійснити класифікацію міжнародних стандартів поведження із засудженими.

На наш погляд, доречно аналізувати відповідні міжнародні стандарти, враховуючи їх поділ за сферою дії на всесвітні (універсальні), що, як правило, приймаються в результаті діяльності Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН) та її структурних підрозділів, і регіональні (континентальні), які приймаються в межах регіональних міжнародних інституцій, наприклад Ради Європи, Європейського Союзу. Крім того, як всесвітні, так і регіональні міжнародні акти класифікуються на акти загального характеру і спеціального характеру. Міжнародні акти загального характеру не містять спеціальних норм, що регламентують поведження із засудженими, але в них передбачені стандарти щодо прав людини взагалі, які стосуються й засуджених. Міжнародні акти спеціального характеру безпосередньо спрямовані на встановлення стандартів поведження із засудженими [1, с. 56-57].

Міжнародні нормативно-правових акти ООН закріплюють найважливіші права та свободи людини, в тому числі засудженої. До основних актів ООН загального характеру разом із Загальною декларацією прав людини 1948 року належить Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 року (далі – Міжнародного пакту).

У ч. 1 статті 6 Міжнародного пакту закріплюється невід'ємне право кожної людини на життя, що відіграє важливу роль у контексті скасування покарання у вигляді смертної кари.

Стаття 7 Міжнародного пакту передбачає, що: «нікого не може бути піддано катуванню чи жорстокому, нелюдському або принижуючому гідність поведженню чи покаранню» [3], а у ч. 1 ст. 10 Міжнародного пакту зазначається, що «всі особи, позбавлені волі, мають право на гуманне поведження і поважання гідності, властивої людській особі» [3]. Наведені норми відображають зміст основоположного принципу поваги до прав і свобод людини у

процесі виконання-відбування покарань, який закріплений у Кримінально-виконавчому кодексі України.

У результаті аналізу положень Міжнародного пакту можна зробити висновок, що питання забезпечення прав та свобод засуджених осіб проходить червоною ниткою по його тексту.

Більше того норма, закріплена у ч. 3 ст. 10 Міжнародного пакту про те, що: «Пенітенціарною системою передбачається режим для ув'язнених, істотною метою якого є їх виправлення і соціальне перевиховання» [3] встановлює орієнтири для функціонування національної кримінально-виконавчої системи та її подальшої гуманізації.

Список використаних джерел

1. Кернякевич-Танасійчук Ю. В. Кримінально-виконавча політика України : монографія. Івано- Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2019. 336 с.

2. Кримінально-виконавче право України. Загальна та Особлива частини : підручник / О. М. Литвинов, А. Х. Степанюк, І. С. Яковець, К. А. Автухов, А. П. Гель, С. В. Лосич, Є. С. Назимко ; за заг. ред. д.ю.н., проф. О. М. Литвинова та д.ю.н., проф. А. Х. Степанюка. КИЇВ : ВД «Дакор», 2015. 632 с.

3. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 07.12.2021).